

Shrnutí definic **národa** a **etnika** a souvisejících termínů:

Skupina

- člověku je lépe ve skupině z praktických (ochrana) i psychologických (pozitivní sebereflexe – díky sdílení stejných norem si členové dávají najevo své sympatie) důvodů
- do skupiny se můžeme dostat dobrovolně (vlastním výběrem) i nedobrovolně: získaným sociálním statutem (např. vzdělání), připsanými atributy (např. pohlaví), nuceným výběrem (např. vůle rodičů)

Skupinová (sociální) identita

- Spolupráci ve skupině vzrůstá prožívání a vědomí sounáležitosti
- Osobní identitou se spíš snažíme odlišit od ostatních ve skupině a sociální identitou naopak zdůraznit vzájemné spojitosti
- Upevňuje se vědomím, že nepatříme do skupin jiných
- Vůči ostatním skupinám se proto často vymezujeme (hodnotíme je obvykle negativně a skupinu vlastní pozitivně)
- Identit může být větší množství, mohou být seřazeny postupně od nejslabší po nejsilnější, nebo mohou fungovat na stejné úrovni či přímo mezi sebou soutěžit – jaká z nich se zrovna projeví, záleží vždy na „referenčním rámci“ (tj. v jaké situaci, kde a s kým se zrovna octneme, diskutujeme...)
- Zásadní problém nastává, pokud je identita zvolená (nebo aspoň akceptovaná) v rozporu s identitou připisovanou okolím

Etnická identita

- Vyvinula se ze sounáležitosti v rámci sociálně-příbuzensky propojených a teritoriálně zakotvených skupin (dnes bychom řekli např. „venkovských komunit“)
- Pocit příbuznosti sice již nedoložitelný, ale posunut na úroveň kulturní podobnosti – pseudo-příbuznosti (hlavně jazykové). Stále se projevuje vzájemnou solidaritou v rámci skupiny a přetrváváním představ o společném původu (praotec Čech, ranně středověký kmen Čechů...)
- Obvykle velmi silná, jelikož se posiluje ve školství, politice, médiích, někde i v církvích, armádě atd.
- Bývá silněji vnímána na nižší sociálně-ekonomické úrovni, kde je méně dalších nosných (např. politických či náboženských) idejí a blíže k základním příbuzenským vazbám
- Nevzniká narozením, ale, tak jako jiné sociální identity, teprve začleněním do skupiny (nejčastěji a nejsilněji ranou výchovou v rodině)
- Může být opět jednotlivcem změněna (i když to jeho okolí často – zejména v pozdějším věku života dané osoby – není schopno akceptovat)
- Její prvky tvoří kulturní rozdíly (např. jazyk, náboženství, odívání...), přitom nemusí jít o všechny aspekty dané kultury a ve skutečnosti nemusí ani tvořit opravdové rozdíly – stačí, když jsou tak vnímány (např. představa obyvatel českého Těšínska o mluvení polštinou nebo naopak češtinou v různých variacích, přestože skutečná jazyková realizace je v těšínském nářečí)
- Pramení z meziskupinových styků a vytyčování pomyslných hranic mezi skupinami
- Úzce spojena se stereotypy o vlastní skupině i o skupinách jiných

- Je posilována kulturní kolektivní paměť: z historie vybráno jen pár událostí, které jsou patřičně pokrouceny a spolu s ostatními vybranými představují obraz dějin dané skupiny, kterému je pak přiřkládán zvláštní význam (např. „stýkání a potýkání s Němci“). S intenzitou identity je přímo úměrná síla kulturní kolektivní paměti, pravidelného svátečního připomínání histor. událostí, tvoření etnických/národních mýtů (projekce současného dění od kulís dávných událostí): hlavním sdělením nár. mýtu je poukázání na slavnou minulost, těžkou přítomnost a slávu, která se vrátí v budoucnu
- sociálně konstruktivistický (x primordiální) pohled
- u některých skupin je tzv. etnickou dikcí vynucována, ačkoliv u nich před tím žádná nebyla

Etnicita

- Obvykle totéž co etnická identita
- Čím dál více se její použití rozšiřuje na popis jiných identit, které se etnické nějakým způsobem podobají, např. náboženské, „rasové“ (v USA) atd.

Etnikum

- Skupina, ke které odkazuje etnická identita
- Podobně jako národ je však jen obrazem v našich hlavách, nikoliv stálou a historicky neměnnou skupinou lidí (příklad „duhy“ – jde jen o obraz pod určitým uhlem, nikoliv hmatatelný materiál)
- Jako etnikum (resp. přesněji „etnickou kategorií“) však můžeme označit i ty populace, u kterých nejsou všechny výše zmíněné charakteristiky etnické identity a vzájemná vazba mezi jejími členy je velmi slabá, pokud u ní nacházíme některé společné jmenovatele (nejčastěji kompaktně obývané území, společný či podobný jazyk a další kulturní prvky spolu se společným jménem té skupiny)
- Název pochází z řeckého „ethnos“ (původně význam blízký „našinci“), brzy však získával spíše hanlivé významy (biblické pronárody, neřečtí barbaři, pohané, mimoevropské kmeny, zaostalý venkov, nevyvinuté skupiny, imigranti), jejichž stopu lze cítit dodnes (neprávem)

Národ

- Podobně jako etnikum je myšleným (představovaným) společenstvím, tj. výsledkem identit jednotlivých osob
- Zásadním rozdílem mezi národem a „pouhým“ etnikem je vlastní **politická jednotka** (nemusí být vždy, někdy stačí její fixní idea – podle některých např. Baskové – nebo kolektivně uchovávaná vzpomínka na ni – např. Poláci a Češi v desetiletích před rokem 1918). Je tedy plodem souhry historicko-politických událostí. Přesnou hranici mezi etnikem a národem však nelze určit
- Podle některých autorů etnikum (v podobě etnické kategorie) vzniku národa (resp. etnické/národní identity) předcházelo, podle jiných vznikalo jako společný jev současně
- Pokud probíhalo etnické a národní uvědomění v jednom samostatně na oddělených úrovních, můžeme mluvit o odlišném národě a etniku (v Evropě např. Vlámové a Valoni = Belgičané nebo Skotové, Velšané a Angličané = Britové). Řada takových příkladů je zvláště mimo Evropu, kde byla národní identita pěstována často uměle

jako důsledek koloniální politiky (např. národ Iráčanů, ale etnikum či jen etnická kategorie arabská, kurdská, perská atd.). Ve všech těchto příkladech jde tedy o dvojí identitu, která je velmi dynamická a může se snadno proměňovat (etnická kategorie X národ; národ X národ) (např. Násir se snažil upevnit panarabskou národní identitu).

- V zemích, kde existoval víceméně kulturně jednotný stát již před moderním nacionalismem, se národní identita váže především s tímto státem. Vzniká tak „**občanský** (někdy politický)“ národ (např. Francouzi). Jinými slovy: kdo je občan státu, je členem národa. V zemích, jejichž obyvatele nejdříve prodělali národní uvědomění a teprve poté vznikl jejich stát, se národní identita váže s etnikem – kulturními podobnostmi a představou o společném původu. Vzniká tak „**etnický**“ národ (např. Němci, Češi, Poláci...). Jinými slovy: koho považujeme za člena etnika, ať je občanem jakéhokoliv státu, je členem národa. Dnes se většina západních národů orientuje občansky a oslabuje důraz na etnický původ, protože je tvoří díky imigrantům nerozpletné etnické mixy. Na druhou stranu však i občanské národy zachovávají prvky etnického národa, což se projevuje např. právě nepřijímáním imigrantů, xenofobií atd. (např. ve Francii); někdy se národy kromě tohoto kritéria příslušnosti dále dělí podle kritéria vzniku na **přistěhovalecké** (Američané, Australané) a **starousedlické**. Jejich kombinací pak vznikají čtyři ideální typy popisující liberálně-demokratické národy: 1) přistěhovalecký občanský (USA, Kanada, Austrálie), 2) starousedlický občanský (Francie, Británie), 3) starousedlický etnický (Německo), 4) přistěhovalecký etnický (Izrael)
- v dnešní podobě ve světě existuje teprve posledních zhruba 200 let. Identita našich předků se pojila např. s obývaným regionem a poddanskou příslušností ke šlechtě
- u mnoha lidí není vědomí národa dodnes vyvinuto: často pohraniční kulturně smíšené obyvatelstvo nebo etnika, která neprošla procesem moderního nacionalismu (u nás někteří Romové)
- nestabilní jev, který může rychle vznikat, dělit se i zanikat (např. myšlenka „československého národa“), stejně tak mohou lidé svou národní příslušnost (národnost) měnit podle svého subjektivního pocitu
- osvědčil se (ve své „občanské“ i „etnické“ podobě) jako vhodné společenství pro správu států – vzájemně pocíťovaná solidarita v národě zvyšuje politickou odpovědnost státníků
- přitom však vnímán velice intenzivně a emocionálně, proto je třeba se věnovat zvláště příčinám stojícím u jeho zrodu (procesy nacionalismu) a mechanismům jeho fungování (etnocentrismus, xenofobie, stereotypy)

Nacionalismus

- Proces etnického či národního (je-li završen státem nebo jeho zřetelnou ideou) uvědomování, tj. utváření etnické/národní identity
- Často nazýván národní „obrození“ nebo „probuzení“, což vychází ze snahy nacionalistů zvýšit váhu a opodstatnění své ideje. Pomocí kulturní kolektivní paměti prezentují národ obvykle jako něco prastarého a trvalého, co jen spalo a nyní je třeba budít. Ve skutečnosti však národ dříve používán jen ve velmi úzkých významech (šlechta, univerzity, koncily) a nikdy v historii nenabyl takto masového měřítka, tedy neexistoval
- Spojen s celkovou **modernizací evropské společnosti**: zrušení nevolnictví, kapitalistická industrializace → příliv pracovníků z vesnic do měst → vykořeněný proletariát (sounáležitost s vesnicí a jejím příbuzenským společenstvím narušena) → nacionalismus jako nová idea, která by proletariát zakotvila a dala mu novou identitu. Paralelně s tím postupné formování intelektuálních elit (často např. zchudlých

šlechticů v konkurenci moderních továren) mimo hlavní/vysokou kulturu (např. Češi v německém prostředí) → elity popisovaly a zkoumaly svou kulturu (především jazyk) → čerpaly inspiraci z venkova (sběr lidových pohádek a zvyklostí) → vykořeněné dělníky skrze vzdělávací a další instituce vedly k přijetí ideje vzájemnosti s lidmi, které nikdy nepotkali a neviděli, na základě (elitami vypreparované a popsané) společné kultury (zejm. jazyka). Pocit příbuznosti přenesen na imaginární rovinu. Tato představa ulehčena díky vzrůstající gramotnosti a technické dokonalosti tisku → lidé se mohli skrze text (navíc pro všechny stejný a čtený ve stejnou dobu ve formě novin) dozvědět o jiných jim podobných lidech → vznik národa jako „myšleného (představovaného) společenství“

- Vrcholnou fází nacionalismu (po utvoření národní identity) je snaha o sjednocení hranic národa a hranic politické jednotky (státu) dvěma hlavními způsoby: A) vypudit z rámce svého státu národy či části národů jiných (např. vyhnání Němců z Čech a Polska po 2. světové válce); B) rozšířit hranice státu na území, kde žijí části národa vlastního (např. Hitlerovo zabrání českých Sudet). Protože již téměř na celém světě nacionalistická fáze tvorby národní identity proběhla, je právě tato snaha v poslední době nejvíce viditelnou stránkou nacionalismu.
- dokáže motivovat k velikým činům: pozitivním (oběť pro svobodu a nezávislost, umělecké počiny) i negativním (války, teror, genocida)
- Díky svým negativním projevům získal nacionalismus pejorativní nádech v některých prostředích (jazycích), např. u nás (méně již např. v angličtině) a významově se blíží „národnímu šovinismu“ (národní zášti)

Národnost

- Příslušnost k národu. Přídavné jméno „národnostní“ tedy v pravém slova smyslu znamená týkající se samotné příslušnosti/vztahu k národu. Jeho používáním ve spojení s menšinami se pak zdá, jako by byly menšinou v otázkách svého vztahu k národu apod., ale přitom jde o menšiny jednoho národa v jiném. V českém úzu však slovo „národnostní“ pro menšiny tradičně (již za 1. republiky) používáno, což se ustálilo v poválečném období jako snaha o otupení příliš nelobajálně znějícího „národní menšina Němců, Maďarů“ atd. na základě zkušeností z pomnichovského období. Výhodou (poněkud oportunistickou) je, že slovo „národnostní“ může být používáno širě, aniž by ho byl uživatel dále nucen upřesnit (např. pro menšiny, jejichž národ je nějak zpochybněn, např. Romy, nebo pro členy menšin svou identitou bližší českému národu). Menšinám by se však měla ponechat možnost definovat se jako „národní“, jinak se jim tím brání rovnoprávnosti a důstojnosti. Nelze připustit vyhrazení slova „národnostní“ jen pro „nenárodní etnika“ (bez území atd.), jak tomu bylo často hlavně v marxistické vědě, např. v SSSR. Nyní je tendence toto slovo používat také pro odlišení od stále častěji užívaného slova „národní“ v anglosaském pojetí jako „státní“ („národní program“, „mezinárodní vztahy“ atd. mají význam „státní/mezistátní“).
- Dodnes se u nás a v dalších zemích převážně východní Evropy zjišťuje ve sčítání lidu. Je to však nepovinný údaj. Nikdo jí po vás ze zákona nemůže požadovat, neuvádí se v úředních dokumentech. Povinným údajem s velkým významem byla v komunistických zemích. Vzhledem k vyhraněné nacionální politice komunistů vůči menšinám (zejména Židům), byla zneužívána k diskriminaci obyvatel v zaměstnání, vzdělání apod.

citace zákona č. 273/2001 Sb. o právech příslušníků nár. menšin:

Orgány veřejné správy nevedou evidenci příslušníků národnostních menšin. Získávání, zpracovávání a používání osobních údajů ohledně příslušnosti k národnostní menšině se řídí ustanoveními zvláštních právních předpisů. (viz Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů). Udaje o přihlášení se k národnosti získané těmito orgány při sčítání lidu nebo podle jiného zvláštního zákona, které umožňují určení příslušnosti k národnostní menšině, nesmějí být použity pro jiný účel, než pro který byly shromážděny a uloženy, a po statistickém zpracování musejí být zničeny.

- K (libovolné) národnosti se můžeme přihlásit podle vlastního subjektivního rozhodnutí (např. k Laponcům). Již za 1. republiky u nás zrušeno určování národnosti zvenčí bez

vědomí dané osoby podle např. používaného jazyka. Do 15 let rozhodují o národnosti dítěte rodiče. V případě nerozhodné identity je možné uvést národnost dvojí.

- Z výsledků sčítání lidu (po revoluci 1991 a 2001, další 2011) se čerpá údaj o velikosti národnostních menšin v zemi
- Ve sčítání lidu se zohledňovala i problematická slezská a moravská národnost. Tyto údaje však nebyly počítány mezi národnostní menšiny.
- Není používána v anglosaském světě a „na západ od Rýna“, což souvisí s rozdělením na západní „politický“ národ (národ je jen tam, kde je jeho stát; v době nacionalismu byl stát již kulturně sjednocen, takže nemusel řešit rozpor mezi státem a etnikem; kdo se stane státním příslušníkem, je automaticky členem národa, takže národnost znamená totéž co občanství, je bezvýznamná a nepoužívá se; příklad Francie, později přistěhovalecké státy – USA) a východní „etnický“ národ (národ je jen tam, kde je jeho etnikum, bez ohledu na stát/státy, ve kterém se právě nachází; v době nacionalismu byly státy kulturně rozmanité nebo naopak jedna kultura zasahovala do více států; členem národa se lze stát jedině přijetím jeho etnické identity, přičemž státní občanství se od národnosti se odděluje, jsou významné oba údaje; příklad Německo, Česká republika, Polsko atd.)

Rasa

- Rasa je naše představa závislá na našich pozorovacích schopnostech, jelikož máme jako lidský druh na rozdíl od jiných savců velmi vyvinutý zrak
- V různých částech světa jiné vnímání ras. Pro nás „žlutá“ rasa, přitom jednotlivá asijská etnika mezi sebou striktně rozlišují. „Černá“ rasa, přitom např. v Brazílii několik ras podle jejich odstínů. Jinde zas nejsou schopni rozlišovat naši představu o evropské (nebo baltské, kavkazské) a semitské rase, který se opírá již o *středověký* mýtus o pokolení Noemových synů: Cháma (černá rasa), Séma (semité) a Jafeta (evropané).
- Biologicky neopodstatněné. Mezi lidmi jedné „rasy“ mohou existovat obrovské genetické rozdíly (projevující se ve vzhledu i psychice), které jsou nesrovnatelně geneticky obsáhlejší než informace o kožním pigmentu a několika dalších fyziognomických charakteristikách „odlišných ras“. Ve skutečnosti tak můžeme být geneticky (vrozené psychické a fyzické vlastnosti) mnohem podobnější černochovi než svému bílému sousedovi. To ale neznamená, že se v některých fyzických vlastnostech nemohou populace žijící tisíce let na jednom území přizpůsobovat přírodnímu prostředí (což je i zmiňovaný kožní pigment)
- V některých případech dokonce vizuální odlišnost zcela ztratila opodstatnění a zůstal jen kulturně-historicky daný odpor vyčleňující určitou skupinu jako odlišnou rasu (např. vůči Židům v Evropě)
- Označení někoho za rasu probíhá vždy zvenčí (na rozdíl od etnik a národů). „Rasově“ vymezená populace se sama za jednotnou skupinu s nějakou charakteristikou může považovat, až když je tak systematicky hodnocena zvenčí.
- Rasy jsou vždy považovány za hierarchicky řazené (od „nejlepší“ po „nejhorší“)
- Ačkoliv „rasismus“ vědecky neobstojí, termín „rasa“ je v některých případech praktický a užitečný. Dodnes často používán na Západě (např. v USA), kde je tato terminologie hluboce zakořeněna tradicí. Jde spíše o eufemismus pro jinakost, ale bez hodnotících kritérií. Podobně, chceme-li čelit rasismu ve společnosti, je třeba jeho objekt nějak nazvat i v odborné diskuzi → „black Americans“.

Rasismus

- Vznikl v Evropě v 19. století jako popření rovnosti mezi lidmi a navíc jako odepření možnosti některým populacím dosáhnout „naší“ (evropské) civilizační úrovně. Tyto skupiny označeny za rasy (vedle bílé černá a žlutá).
- Vizuálně rozlišeným skupinám mylně přikládány mentální charakteristiky (např. černochům nebo Romům nižší rozumové schopnosti)
- Střetávání a soupeření těchto ras považováno za hlavní zdroj jakéhokoliv lidského počínání a úsilí
- V 1. pol. 20. století na něj navázali zejména němečtí národní socialisté
- **Souhrn:** společné znaky celé skupiny (pigment, fyzické rysy) jsou jen zcela zanedbatelnou, ale zřetelně dobře rozlišitelnou množinou v rámci genofondu. Mentální charakteristiky jsou sice také do jisté míry dědičné, ale už ne jako znak celé skupiny. Pokud nějaké „společné znaky“ přesto sledujeme, je to dáno obvykle kulturou dané skupiny, která tyto znaky podporuje (např. význam hudby u Romů a různých afrických kultur), a naší kulturou, která to od nich očekává a vyžaduje. (Ani kultury, podobně jako rasy, však nejsou umístěny na jedné vývojové přímce, ale jdou svým vlastním vývojem.) Příklady: „vlčí děti“; dvojčata vyrůstající v odlišné části světa; Romové a černoši zcela bez hudebního sluchu a talentu na tanec; naopak „bílé“ děti vyrůstající v romských lokalitách se zdají být stejně nadané jako Romové atd.

Etnocentrismus

- Mechanismus k rozlišení *my* X *oni* pomocí vytváření protikladů
- Protiklady jsou nejjednodušší cestou k poznání reality, která nás obklopuje; náš okolní svět je často řazen do párových opozic a symetrií (i i tělo)
- Vychází z přirozeného zvýrazňování rozdílů mezi skupinami a podceňování rozdílů uvnitř skupiny vlastní
- Vzbuzuje ve skupině vzájemnou solidaritu (její členové podvědomě vnímáni jako příbuzní pomocí přenesené kulturní příbuznosti, např. společného jazyka a zvyků)
- Přirozený jev nehledě na čas a prostor (obsažen v židovské vyvolenosti, v křesťanském universalismu i v osvícenské vědě)

Xenofobie

- Strach z cizího
- Přirozená obrana životního prostoru (chrání před přílišným průnikem cizí skupiny)
- Chrání narušení vzájemné solidarity uvnitř skupiny (průnikem cizího prvku by byla narušena podvědomá „pseudo-příbuznost“ motivující k této solidaritě a vzájemné pomoci)
- Důsledná xenofobie však v dnešním vzájemně provázaném a vysoce mobilním světě nutně naráží na porušování lidských práv
- Její potlačení přínosné pro obohacení a rozvoj kultur (historicky dokázáno rozvojem námořních velmocí a přístavních měst)

Etnický konflikt

- Přerůstá ze vzájemné soutěže etnik při narušení územních či kulturních hranic jednoho etnika druhým

- Jeho riziko stoupá, je-li jedno z etnik jasně dominantní

Etnická menšina

- Skupina obyvatel jiného než většinového etnika ve státě
- Jako kulturní společenství existovaly již před moderním nacionalismem ve velkých říších
- Dominantní kulturou byly obvykle válčovány a vypuzovány (např. nekřesťanští Židé a Maurové ve Španělsku, jinojazyční Okcitánci a Bretonci ve Francii, polabští Slované v Německu atd.)
- Výraznější problém za nacionalistické éry 19. století, kdy si celé populace uvědomují svou vzájemnost na základě vnímaných kulturních podobností a tím i cizost kulturně odlišných. Zároveň však mnoho kulturní rozmanitosti (potencionálních menšin) zaniklo v průběhu jednotících a standardizujících snah nacionalistů
- Vypuzení (nebo eliminace) menšin cizích či rozšíření státu na území svých menšin v zahraničí se stalo nacionalistickým programem
- Menšiny se často samy nacionalizují současně s majoritní kulturou nebo až v reakci na její nacionalismus (např. Češi v Rakouském císařství, Židé ve východní Evropě na přelomu 19./20. století)
- I po rozpadu víceetnických říší po celé 20. století (trvajících dodnes) nové státy etnicky „čisté“ stejně nezůstaly (např. státy bývalé Jugoslávie), protože jednotlivá etnika nežijí zcela kompaktně, ale prolínají se a/nebo se přímo mísí mezi sebou. Navíc se většinová etnika snažila o národní sebeurčení (právo na vlastní stát), ale přitom požadují hranice v dávné historické podobě (co největší), kde už jejich etnikum nežije, tím dále vznikaly menšiny, např. Československo v roce 1918.
- Mnoho států stále zachovává nacionalisticky nepřátelský přístup ke svým etn. menšinám
- širší množina, obsahující i národnostní menšiny, ačkoliv se dnes spíše používá pro označení mladých imigrantských menšin a pro národnostní by zněla pejorativně (příliš „nízce“)
- každá etnická či národnostní menšina je především skupina jednotlivců s rozdílnými charakterem a zájmy, v běžné kultuře často zcela totožná či blízká většině populace, nikoliv skupina od Čechů odlišných exotů zabývajících se jen svými „zvyky“ a „tradicemi“

Národnostní menšina

- Obvykle považována za část jiného národa nebo malý národ ve státě, kde dominuje národ jiný
- Právní řád České republiky má vymezení širší, vztahuje se i na skupiny, které svůj „mateřský“ stát nemají a jehož idea je diskutabilní (Rusíni a Romové). Tzv. menšinový zákon (2001): Národnostní menšina je společenstvím občanů České republiky žijících na území současně České republiky, kteří se odlišují od ostatních občanů zpravidla společným etnickým původem, jazykem, kulturou a tradicemi, tvoří početní menšinu obyvatelstva a zároveň projevují vůli být považováni za národnostní menšinu za účelem společného úsilí o zachování a rozvoj vlastní svébytnosti, jazyka a kultury a zároveň za účelem vyjádření ochrany zájmů jejich společenství, které se historicky utvořilo.

- Za národnostní menšinu tedy není považováno společenství s odlišnou národností, které některým těmto zásadám nevyhovuje např. proto, že se jeho jazyk a další kultura nijak zásadně od většinové neliší..., např. Moravané

Příslušník národnostní menšiny

- Podle tzv. menšinového zákona (2001): Příslušník národnostní menšiny je občan České republiky, který se hlásí k jiné než české národnosti a **projevuje přání být považován za příslušníka národnostní menšiny** spolu s dalšími, kteří se hlásí ke stejné národnosti.
- Ne všichni občané jiné než české národnosti jsou tedy automaticky členy menšiny, i když je menšina jejich etnika ve státě uznána. Musí projevovat přání být za ně považováni, v praxi jde např. o členství ve spolcích menšiny nebo účast na jejich aktivitách. Státní programy na podporu menšin se pak mají řídit právě počtem příslušníků menšiny (jeho odhadem) než počtem všech přihlášených k dané národnosti

Cizinec

- Občan s jinou státní příslušností než ČR
- Může jím být krátkodobý turista, ale i obyvatel s dlouhodobým či trvalým pobytem, který se ve svých právech neliší od občana ČR kromě pasivního a aktivního práva volebního. Pro tyto osoby je existující pojmenování „cizinec“ značně zavádějící a nesympatické (někteří už dávno žádní „cizinci“ nejsou, žijí tu desítky let a jsou k nerozeznání s ostatními, např. Poláci v Praze). Aktivisté v oblasti integrace přistěhovalců se snaží toto slovo radši vůbec nepoužívat. Vhodnější by bylo spíše označení známé z dalších slovanských jazyků ve smyslu „jinozemec“.
- Cizinec není počítán mezi národnostní menšinu, i když je ve státě menšina stejného etnika uznána, ale tvoří de facto menšinu etnickou. V praxi však bývá také příjemcem programů pro národnostní menšiny ze strany státu
- U nás přes 200 000 legálně žijících cizinců, dalších zhruba 200 000 nelegálně (pozn.: počty se často a výrazně mění – tyto jsou jen orientační)

Imigrant

- Cizinec, který přišel do země za účelem usazení se v ní (nikoliv turista) natrvalo nebo dokud se mu nepodaří pokračovat dál (tranzitní imigrant) nebo se pravidelně vrací do země původu (cirkulující).
- Danou osobu společnost často vnímá jako nově příchozího (imigranta) i po získání občanství. To záleží především na kulturní blízkosti
- Obvyklými důvody příchodu jsou lepší podmínky pro život, zejména politické a/nebo ekonomické. V posledních desetiletích se zejména do západní Evropy imigranti dostávají velmi často formou slučování rodin (příchodem za již usazeným – např. s trvalým pobytem či občanstvím – členem rodiny, což daný stát obvykle povoluje bez překážek)

Azylant

- Imigrant (často nazýván „uprchlík“), který přišel do země z důvodů naplnění svých lidských práv, která mu byla v zemi původu prokazatelně a hrubě upírána
- Tento důvod musí být přijímajícím státem po posouzení uznán

- Do té doby je osoba jen žadatelem o azyl (musí se hlásit v přijímacích a pobytových střediscích)
- Pokud je důvod neuznán (nedostatečně prokazatelný nebo vážný) musí žadatel opustit území státu (v praxi je ze státu deportován na náklady státu)
- Pokud je důvod uznán, dostává žadatel status azylanta s právem trvalého pobytu